

Na dřevorezu jednoho z kancionálů bratří je jediné dobové realistické vyobrazení tváře biskupa Jana Blahoslava (za zpěváckým pulpitem s brýlemi). Písně jednoty jsou doposud součástí živého repertoáru světového protestantismu. (Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel, sign. Tl 4 2)

Zachráněna, zapomenuta a znovuobjevena

Existence jednoty bratrské v Čechách a na Moravě skončila násilnou rekatolizací po roce 1620. Bratrství exulanti z Čech a Moravy nacházeli útočiště zejména v Polsku. Čtrnáct svazků sbírky *Acta Unitatis Fratrum* z ivančického bratrského archivu bylo uloženo v Lešně a téměř tam upadlo v zapomnění. Okolo roku 1840 se o rukopisech dozvěděli čeští a němečtí badatelé. Jeden svazek byl získán pro pražské Národní muzeum, třináct zbývajících zakoupila Obnovená Jednota bratrská a jsou od té doby vlastnictvím Archivu Jednoty v Herrnhutu (od roku 1945 jako depozitum Národního archivu v Praze).

Se svými více než deseti tisíci hustě popsaných stran, texty převážně v češtině, tvoří dnes *Acta Unitatis Fratrum* neobyčejně rozsáhlou a bohatou sbírku pramenů k dějinám českých bratří a k náboženským dějinám Střední Evropy v 15. a 16. století. Od svého znovuobjevení v 19. století představují významný monument konfesní kultury paměti v pozdně středověké a raně novověké Evropě. Jak rozsah a kvalita textů, tak i v nich zachycená perspektiva jedné z pronásledovaných menšin, činí tuto sbírku pramenů zcela jedinečnou.

Inovativní ediční koncept

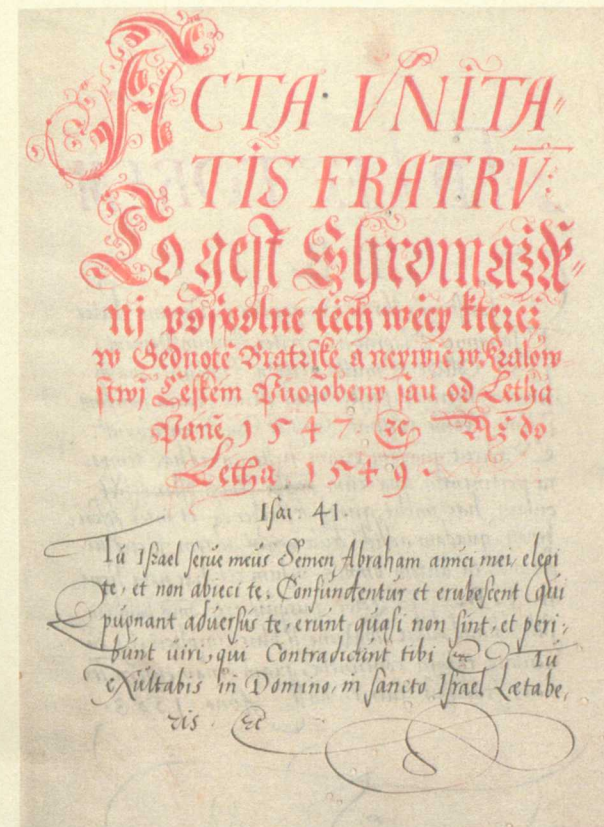
Na české i německé straně byly od 19. století podnikány pokusy *Acta Unitatis Fratrum* veřejně zpřístupnit. V roce 1915 a 1923 vydal historik Jaroslav Bidlo úplnou kritickou edici prvních dvou ze čtrnácti svazků, ve svém záměru však nepokračoval. V roce 2011 ustanovila Direkce evropské kontinentální provincie Jednoty bratrské (Unitas Fratrum) česko-německou komisi pro vydání *Akt jednoty bratrské*, která ve spolupráci s Historickým ústavem Akademie věd zahájila inovativní vědecký projekt, jehož cílem je zpracovat všechny obsažené textové jednotky a opatřit je podrobnými úvody, obsahovým shrnutím a rejstříky. Digitalizované rukopisy *Akt* jsou dostupné na internetu.

Členy komise jsou: Prof. Dr. Joachim Bahlcke (Universität Stuttgart), doc. Jindřich Halama, Dr. (Univerzita Karlova, Praha), prof. PhDr. Martin Holý, Ph.D. (Historický ústav Akademie věd ČR, Praha), Mgr. Jiří Just, Th.D. (Historický ústav Akademie věd ČR, Praha), Prof. Dr. Martin Rothkegel (Theologische Hochschule Elstal) a Prof. Dr. Ludger Udolph (Technische Universität Dresden).

Kontakt: auf@hiu.cas.cz

Hrabě Mikuláš Ludvík Zinzendorf založil společně s moravskými utečenci pro víru v roce 1722 v Herrnhutu Obnovenou Jednotu bratrskou, která navazuje na tradice českých bratří. (Soukromá sbírka)

Titulní strana nejstaršího svazku sbírky *Acta Unitatis Fratrum* (Národní archiv Praha, Akta Jednoty bratrské, sv. VII)

Acta Unitatis Fratrum

Prameny k dějinám jednoty bratrské v 15. a 16. století

Vydávány z podnětu Historického ústavu Akademie věd České republiky, v. v. i. a Direkce evropské kontinentální provincie Jednoty bratrské – Unitas Fratrum

Po vzoru prvotní církve

Jednota bratrská vznikla mezi lety 1457–1467 v Čechách. Země tehdy byla po husitských válkách konfesně rozdělena mezi římské katolíky a husitské utrakvisty. Tvář v tvář násilným událostem náboženské války se rozhodl kruh mužů a žen z různých vrstev společnosti k radikálnímu kroku a založil po vzoru novozákonní apoštolské církve nové společenství, jednotu bratrskou.

Navzdory pronásledování ze strany utrakvistických i katolických vrchností se vytvořila rychle rostoucí síť sborů v Čechách a na Moravě. Byly spravovány vlastními kněžími, biskupy a úzkou radou, složenou z duchovních i laiků. Více než půl století před začátkem vitemberské a curyšské reformace jednota bratrská navázala na reformní požadavky Jana Husa a během 16. století se stala součástí evropského protestantismu.

Čeští bratři vytvořili svébytnou teologickou tradici a vlastní písemnictví, které dodnes udivuje svým rozsahem. Již od počátku 16. století nechávali pro své sbory tisknout kancionály, spisy rozvíjející osobní zbožnost a apologie.

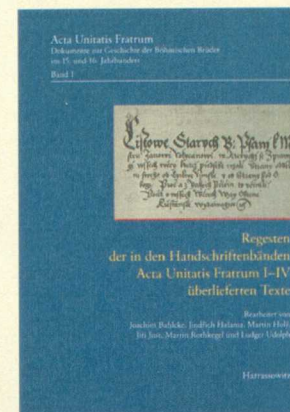
Beránek se zástavou z jednoho tisku českých bratří z roku 1566. Symbol beránka byl v 18. století přejat Obnovou (ochranovskou) jednotou bratrskou. (Knihovna Královské kanonie premonstrátů na Strahově Praha, sign. FP II 11)

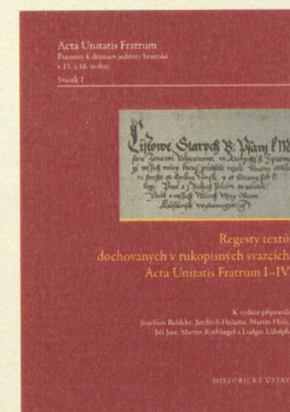
Vavřinec Orlík byl jedním z redaktorů sbírky *Acta Unitatis Fratrum*. Jeho dochovaný portrét byl objeven teprve nedávno. (Niedersächsische Staats- und Universitätsbibliothek Göttingen, sign. 4 TH PAST 506 80 Rara)

Blahoslav, Orlík a vznik Akt

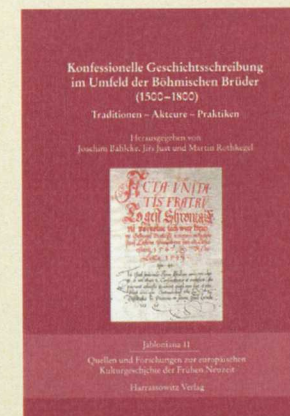
Mnohé dopisy a traktáty bratří a také četné spisy svých protivníků, které známe jen v rukopisech, uchovávala jednota bratrská ve svých archivech a knihovnách. Okolo roku 1550 humanisticky vzdělaný biskup Jan Blahoslav začal tyto spisy systematicky vyhledávat a opisovat do zvláštních svazků kvartového formátu, které měly jednotnou úpravu. Podporoval jej přitom kněz Vavřinec Orlík a další spolupracovníci. V moravských Ivančicích pak v této sbírce, nazvané *Acta Unitatis Fratrum*, pokračovali další Blahoslavovi nástupci v úřadě biskupa.

Acta Unitatis Fratrum. Dokumente zur Geschichte der Böhmischen Brüder im 15. und 16. Jahrhundert. Bd. 1: Regesten der in den Handschriftenbänden *Acta Unitatis Fratrum* I–IV überlieferten Texte. Wiesbaden: Harrassowitz, 2018. 524 S., 24 farbige Abb. ISBN 978-3-447-10982-6. 128,00 Eur

Acta Unitatis Fratrum. Prameny k dějinám jednoty bratrské v 15. a 16. století. Sv. 1: Regesty textů dochovaných v rukopisných svazcích *Acta Unitatis Fratrum* I–IV. Praha: Historický ústav, 2022. 447 str., 24 barevných obr. ISBN 978-80-7286-390-7. 580 Kč

Joachim Bahlcke, Jiří Just, Martin Rothkegel (Hg.): *Konfessionelle Geschichtsschreibung im Umfeld der Böhmischen Brüder (1500–1800). Traditionen – Akteure – Praktiken*. Wiesbaden: Harrassowitz, 2022. ISBN 978-3-447-11709-8. 120,00 Eur

V přípravě:

Acta Unitatis Fratrum. Sv. 2: Regesty textů dochovaných v rukopisných svazcích *Acta Unitatis Fratrum* V–VI. Praha: Historický ústav, 2024.